

EL DIMONI FUMADOR

La travessa és un vell camí romà que puja des del poble de Penàguila fins a la coronació del coll. Orientat a tramuntana, és aquell un pintoresc indret, però resulta més aviat trist i solitari. D'a mitjan camí, ja veus allà avall, com ho veuria un soliguer, la petita vila, els grans pins que la volten i el terrany extremadament trencat del terme baix. Per aquell camí de ferradura és per on pujava una vesprada de tardor, en aquell temps, un home de Penàguila a qui deien l'oncle Porra. Era ell un homeneu animós, trempat, així com d'una quarantena d'anys, que devia el seu malnom al nas prominent que tenia i que li donava molta personalitat. Bon home també ho era de veritat; però tenia molt arrelats dos vicis; el primer, una desgavellada passió per la cacera; l'altre, que bevia vi immoderadament, sobretot els dissabtes. Açò darrer, probablement va ser la causa del disgust que va tenir aquella vesprada en l'antic camí, allà amunt vora la crestallera del Castell. Justament el diumenge abans, havia estat advertit per rector de poblet, el vell mossén Galiana, que va amenaçar-lo de negar-li la absolució quan anàs a complir en la parròquia, si aleshores no s'havia ja corregit d'aquella desficaciada i perillosa immoderació. — Porra— li havia dit, —no sé què haig de fer de tu. Que te'n passasses de la ratlla en el teu sant o en la festa major del poble, i açò sense voler i solament per commemorar i alegrar la diada, podria passar als ulls de Déu, que tal vegada per això va manar a Noé allò que tots sabem que li va manar. Perquè una festa grossa de la cristiandat, sense que els cristians puguen sentir-ne fortament l'alegria... Jo també me'n faig càrrec. Però això que tu fas els cinquanta-dos dissabtes de l'any, això és vici i res més que vici, castigar el teu cos, donar escàndol i cometre pecat mortal. Pujava, com diem, pel camí l'animós oncle Porra, i anava encara remugant la filípica de mossèn. Al muscle, duia l'escopeta pistonera; al coll, una bufanda, perquè feia fred, i la muntera estacada fins les orelles.

La pistonera és una arma semblant als trabucs, que es carreguen per la boca. Ell la duia carregada i anava a veure si podia soltar un parell de trets a les perdis dalt en el Pla del Cirer.

Eren les tres de la vesprada, i ell havia passat ja la negrosa ermita que hi ha a mitjan costera. Passà més amunt, sota un ixent de les penyes del castell, on hi ha unes coves de roca grogosa a la dreta del camí, i, de reüll, no sé quina cosa va veure bellugar dins una de les coves. Instintivament, tirà mà de l'escopeta, com fan tots els caçadors, però s'adonà que el qui eixia d'allí i li barrava el pas plantant-se en mig de la romana senda, no era un cervat, ni un llop, ni un rabosot, ni res que ell pogués caçar: era un home, un home estrany, prim i llarg, de gran nas aguilenc i ulls esqueixats i plens de rellampecs. Duia una muntera, talment com feien els d'aquelles comarques; però a la primera ullada, Porra va trobar que no el coneixia de res.

I arribà a l'home estrany, que el saludà molt afectuós:

—Hola, oncle Porra!

—Hola germà!— respongué el caçador, a la usança del país.

—Què, de feina?— preguntà el foraster.

—Sí... Però escolte— puntualitzà Porra parant-se-li al davant, —vosté no és de Penàguila, veritat?

I QUEIXALETs TAMBÉ!

Això va anar i era un cas que va passar en la vila de Penàguila. Un cas gros i esgarriador, per cert.

Cal dir-vos de bestreta, que aquesta vila és un racó de món. Un bell racó, això sí, enmig d'intricades, ombrienques i encinglerades muntanyes. De vora el poble, davalla una costera vorejada d'oms gegantins i frondosos, i al capdavant hi ha una font abudantíssima, que trona pels seus vint-i-tants canonets de bronze. I el llavador, on fan les dones la bugada. De dia, hi ha grans rastres de dones llavant; però les nits, d'ençà que ve la tardor, soledat i misteri; sols la remor de l'aigua i l'udol del vent en els oms de la baixada.

— No aneu de nit a llavar a la font! — aconsellen les mares a les filles.

Perquè una volta, quan era joveneta, una nit de desembre que hi havia més d'un pam de neu gelada i relliscosa, Toneta la de les Alcoies no va creure sa mare i va voler anar-hi a rentar una flassada i un llençol.

Eren les deu de la nit; tot era fosc com la gola de llop, i, quan va eixir del poble, encara queia alguna volveta de neu. A l'arribar al primer om de la baixada, li semblà que, entremig de la fressa que feia el vent en les branques despullades, sentia gemegar un infant.

— Això és un xiquet que plora per ací! — va dir-se tota estranyada.

— Eeeeh, Eeeeh! — s'oïa en la fosca.

Sí que plorava un criancó, i ben prop.

Davall a pleret entre els oms. Se'l va sentir a la vora.

— Eeeeh, eeeeh!

A l'esmortida claredat d'un fanal d'oli penjat a mitjan costera, va entreveure, a la soca d'un dels oms, una coseta blanca. Toneta deixà la bugada en terra i agafà l'abandonat.

— Pobret, pobret! Quina mala ànima et deu haver deixat per ací? Si açò encara no té un any, i tot solet damunt la neu!

Ella es compadia de tot car de l'infant, i ja pensava d'endur-se'l a sa casa.

En això, seguint avall cap a la font amb el xiquet en braç i la bugada en l'altre, va arribar davall del fanal d'oli penjat a mitja costera, i, com que el petit plorava, li va veure blanquejar dins la boqueta.

— Oh, si te dentetes! — exclama admirada la fadrina.

— I queixalets també!! — retrucà el xiquet amb una veuarra d'home granat, ronca i formidable. I obrint una gran bocassa, li mostrà dos queixals llargs i grandots, mig corcats, corbats com els de un porc senglar. Així quedà, amb la boca oberta i mirant la Toneta amb uns ulls diabòlics plens d'impudícia i de maldat.

— Aiii!

La xica, esborronada i mig morta de por i de fàstic, el deixà caure en terra, i es sentí una gran tamborinada. El xiquet havia desaparegut, i en l'aire quedà una forta sentor de socarrim.

Però Toneta era coratjosa — i desobedient també! —. Ressonaven encara en les seues orelles com qui diu les paraules de sa mare: "No vages de nit a la font!" Però cà!...

Això que, malgrat l'encontre amb el diabòlic criancó, va seguir la costera avall i arribà a la vora de la font. Un altre esmortit fanal d'oli enllumenava el safareig. Ella s'hi va posar a llavar de pressa de pressa, tota temerosa, però dominant-se la por.

I de sobte, sense haver-la sentida arribar abans, va veure al seu costat una dona endolada, alta, flaca, molt flaca, que es va posar a plorar furiosament. Duia al cap un negre mocador, molt caigut a la cara; els seus vestits eren vells i espentolats i llavava en silenci, vinga, vinga, sense girar-se.

A poc a poc, Toneta, que la guaitava de reüll, anava perdent serenitat. Minuts després, tremolava ja tota. Qui era aquella dona? No la coneixia per la figura; semblava forastera.

—Escolte, bona dona— digué Toneta sense poder estar-se'n.

La vellarda no va respondre, com si no l'hages oïda.

—Quin fred que fa aquesta nit!— que va prosseguir Toneta.

Res, la dona alta acotava el cap i llavava tota furient.

—Escolte, escolte, bona dona! Sap que m'ha passat venint?

La dona alta tampoc no responia a açò, vinga de fer sabonera amb unes mans llargues i sarmentoses! Toneta tremolava cada volta més; els seus peus, damunt la neu, se li gelaven, i alhora sentia una estranya suor que li corria per tot el cos.

—Escolte, escolte— cridava ja anguniosa —He trobat un xiquet, un xiquet lletgíssim. No tenia encara un any i ja parlava... i m'ha mostrat uns queixalots!...

La dona alta, per fi, es va girar, i en la seua cara, tota d'ossos, la fadrina va veure uns ulls horribles, com a brases. Aleshores, li parlà l'endolada amb una veu que gelava la sang:

—Són com aquestos?— preguntà.

I es quedà mirant-la amb la boca esbarrallada, i li mostrava dos queixalots llargs, horrorosos, com els del xiquet!

Així com si tota la neu de la serra se li n'entràs en el pit, Toneta va sentir una terrible gelor que la corglaçava; el vell fanal començà a enfosquir-se-li, i una tela negra ho va tapar tot.

Quan retornà, era a casa seua gitada al seu llit i voltada de tota la família. Encara tenia febre. Unes dones matineres l'havien trobada feta un gel, mig colgada en la neu, a la vora dels safareig de la font.